

نوسازی نظام بانکی و توسعه بانکداری خصوصی

جلال رسول اف^۱

چکیده

اقتصاددانان در مورد اهمیت نظام مالی در توسعه اقتصادی دیدگاه‌های متفاوتی دارند. گروهی از اقتصاددانان معتقداند که توسعه نهادهای پولی و مالی نقش مثبتی در رشد و توسعه اقتصادی دارد. با کمرنگ بودن بازارهای مالی در ایران، بانک‌ها تا حدودی بار آن‌ها را نیز به دوش می‌کشند. صنعت بانکداری با قدمت افزون بر هشتاد سال، در سه دهه گذشته دچار تحولات عمیقی شده است و پس از تجربه بانکداری دولتی در دو دهه اول بعد از انقلاب اسلامی، از سال ۱۳۸۰ دوباره شاهد فعالیت بانک‌های خصوصی بوده است. هم‌اکنون نظام بانکی وضعیت مطلوبی در مقایسه با استانداردهای جهانی نداشته و با مشکلاتی از جمله بدهی بالا به بانک مرکزی، کارآیی پایین، انعطاف‌ناپذیری لازم مطابق با نیازهای روز و هزینه سرانه نسبتاً بالا روبه‌رو می‌باشد. از این‌رو نوسازی نظام بانکی برای نیل به اهداف توسعه کشور، ضروری است.

بانک‌های دولتی به دلیل ساختار سنتی و عدم حساسیت به سازوکار بازار، عموماً نمی‌توانند در فرآیند نوسازی تأثیر آنی و عمیقی بگذارند. لیکن بانک‌های خصوصی به دلیل اینکه در پی کسب حداکثر سود برای پاسخگویی به سهامداران خود هستند، از خود رفتار رقابتی نشان می‌دهند. در شرایط رقابتی، فعالیت‌ها هدفمندتر و خدمات متنوع‌تر و کارآیی بیشتر می‌شود. از این رو، بانک‌های خصوصی می‌توانند به عنوان یک عامل تغییر در جهت نوسازی سریعتر نظام بانکی، مؤثر باشند.

تقویت و توسعه بانکداری خصوصی در دو سطح بنگاه و کلان درخور بررسی است. در سطح اول، بانک خصوصی به عنوان یک بنگاه اقتصادی می‌تواند با نوآوری، تجهیز بهینه منابع و اصلاح ساختار مالی، محصولات و خدمات جدیدی عرضه کند. در این سطح، بانکی موفق‌تر است که قابلیت‌های داخلی خود را بهتر و سریعتر توسعه دهد. در سطح دوم شرایط محیطی و عوامل خارجی می‌توانند بر روند بروز قابلیت‌های بانک‌های خصوصی، اثر بازدارنده یا تسهیل‌کننده بگذارند. این سطح شامل مجموعه اقدامات و فعالیت‌های دولت، بانک مرکزی و قانونگذاران و نظام بانکداری بین‌المللی است. همچنین به دلیل نوپا بودن بانکداری خصوصی، بسیاری از زیرساخت‌های فعالیت بانک خصوصی ناکامل است.

در این مقاله سعی بر این است که با ارائه یک تعریف عملیاتی از نوسازی نظام بانکی، نقش بانک‌های خصوصی در فرآیند نوسازی تبیین شود. سپس عوامل محیطی کلان مؤثر بر پیشرفت و توسعه بانکداری خصوصی، معرفی گردد و سرانجام، پیشنهادهایی برای بهبود بستر لازم برای فعالیت بانکداری خصوصی ارائه شود. یادآور می‌شود که تلاش شده است تا در این مقاله از آخرین آمار و اطلاعات مستند (عمدتاً تا شهریور و یا پایان سال ۱۳۸۶) استفاده شود.

کلمات کلیدی: نوسازی، نظام بانکی، بانکداری خصوصی.

^۱ مدیر عامل بانک اقتصاد نوین